

La falta de Marieta, s'estrenà complet el 25 de març de 1930 en el Saló Novetats, amb música de José Jarque Collado, i les actrius: Enriqueta Delás, Pura Millet, Vicenta Silvestre, Encarna Mánhez, Vicenta Rocatí i Amparito Rocatí. En l'adaptació, que transcrivim tot seguit, només hem conservat els fragments que aguanten una lectura actual, sense que perda ni unitat, ni comicitat i destacant l'aparició de dones que treballen, que escriuen, que pateixen violència de gènere, i es comporten amb sororitat i sense perdre les ganes de festa.

La dramaturga Pilar Monzó de la Roca, afirmava en les pàgines de la revista *Nostre Teatre* “quan escric un llibre no pense mai en que puga agradar el que jo he fet. Pense sempre i confie en la moltíssima voluntat i el grandíssim art dels que interpreten les meues obres”.

Per les saineteres i per les actrius oblidades, gaudim de la lectura i reparem l'oblit.

La falta de Marieta
de Pilar Monzó
(Adaptació de Rosa Roig)

PERSONAJES

.
Dolorettes: (Treinta años) Encargada de taller. Sabe hacerse temer de las oficialas.
Vicenteta: (Cuarenta y siete años) Incansable y romántica. Viste muy cursi.
Maria: (Veinticinco años) Maestra de modistas. Carácter bondadoso y tolerante.
Marieta: (Catorce años) Aprendiz. Viste aseada y pobremente. Ingenua y buena.
Jaume: (Cincuenta y siete años) Padre de María y tío de Dolorettes. Vive de lo que ganan éstas y no le gusta trabajar
Atilano Dracon: (Cuarenta y cinco años) Valiente con los débiles y cobarde ante los fuertes.

ACTE ÚNIC

*La escena representa un taller de modistas. Puertas al fondo y lateral a derecha del actor. A la izquierda un velador, y junto a él, algunas sillas en las que sentarse las oficialas.
Al levantarse el telón, el señor Jaume barre el taller, y Dolorettes limpia el polvo a las sillas.*

ESCENA I

Jaume.- El taller agranaràs, i els retalls te deixaràs.

Dolorettes.- Sempre està parlant tonteries... No té gens de coneiximent.

Jaume.- No blasfemes, Doloretas. Tu no saps a lo que té que arribar ton tio.

Doloretas.- Ni ganes. Lo que vull és que deixes treballar a les xiques; i si el veig fent-li l'amor a Vicenteta, el tanque en la cuina i no ix d'allí en tot lo dia.

Jaume.- Sempre la mateixa cançó... Perquè a la xica li agraeu els versos igual que a mi, i se tenim simpatia...

Doloretas.- No hi ha simpatia que valga; en esta casa, si no fóra per mi, no se podria viure. La seua filla no servix per a mestra de taller... Encara com jo m'he posat d'encarregà!

Jaume.- Les pobres xiques te tenen més por que a un bou solt.

Doloretas.- També fan més faena. I si vosté no les mareja, altra cosa seria.

Jaume.- Tinc jo la culpa de que elles sapien apreciar qui sóc jo?

Doloretas.- Qui serà el pobre senyor?

Jaume.- Ja t'ho diran els diaris quan jo me muiga: Don Jaime Valenciano, poeta, autor de aucas; de muchas comedias i de *joguets* viejos sense estrenar.

Doloretas.- Vosté ensomia!

ESCENA II

(Mutis Doloretas. Entra Vicenteta)

Jaume.- Vicenteta!

Vicenteta.- Senyor Jaume!

Jaume.- No faig altra cosa més que pensar en tu.

Vicenteta.- En mi?

Jaume.- En qui havia de ser? ¿Qui com tu sent la poesia tan prop?

Vicenteta.- Ningú... Tota la meua vida la passaria fent versos. Jo no he naixcut per a viure en la prosa...

Jaume.- I t'afega l'ambient, com a mi!

Vicenteta.- Ambient que obscurix els ensomis de color de Maria... Jo sóc feliç en la ploma en la mà.

Jaume.- Vicenteta, no te comprén ningú més que jo.

Vicenteta.- És veritat. El marit de ma germana em digué l'atre dia quan me va vore escrivint: P'a que t'assessies de la ploma te tinc que posar una parà per a vendre gallines!

Jaume.- Infame! Has tingut algun novio, Vicenteta?

Vicenteta.- Sí, senyor. Fa deu anys me parlà un xic ebaniste... Li vaig escriure un vers per a dir-li que sí. Un vers de quatre fulles i mitja... Después de llegir el vers, ja no el vaig tornar a vore.

Jaume.- Se va morir d'alegria?

Vicenteta.- Se n'anà a Filipines, i m'escrigué desde allí diguent-me que se n'havia anat tan lluny, p'a que no l'alcançaren els meus ripios.

Jaume.- Sols jo t'admire!

Vicenteta.- Senyor Jaume! Què escriu ara?

Jaume.- El joguet que tinc que estrenar.

Vicenteta.- Estrene-lo el dia dels Reis, i tindrà més èxit.

Jaume.- Ja vorem... Passa... caça... tomassa, carassa... No m'agrà. Vicenteta, dona'm una consonant per a passa.

Vicenteta.- Senyor Jaume, carabassa.

Jaume.- Com la mel serà de dolça, venint de les teues mans. Vicenteta, les carabasses tenen rabo?

Vicenteta.- Sí, senyor. Desde maig hasta setembre.

Jaume.- L'èxit es segur... Después de Escalante i vint o trenta més, después de tots eixos i alguns atres, jo, el primer.

Vicenteta.- Si l'estrena, mos té que convidar.

ESCENA III

(Els mateixos i Doloretas)

Doloretas.- ¡Quin escándalo! ¡Un taller convertit en escenari! Com tinc que dir que el desahogo

no m'agrà ni en pollastre? Jaume, vosté a agranar! Vinga fora!

Vicenteta.- Dolorettes, esta seda no li diu al crespón.

Dolorettes.- No li diu? Estarà muda!

(Entra Maria)

Maria.- Encara no ha vingut Marieta?

Dolorettes.- Com té de qui dependre, vindrà a les onze.

Maria.- A estes hores ja no vindrà.

Vicenteta.- Pobreta... És tan puntual! Tots els dies ve després que jo i antes que les atres.

Dolorettes.- Les aprenentes sempre són les primeres en tots els tallers.

Maria.- Ara que estem totes, a posar el xavo a la caixaeta.

Vicenteta.- Sí, sí.

Dolorettes.- Vinga la caixa. Anirem al Saler?

Vicenteta.- Al Vedat, millor.

Maria.- Ja vorem. Tenim quinze duros i tres pessetes.

Vicenteta.- Parlem de la paella!

Dolorettes.- Parlem de la faena! Maria, passares a cobrar-li la factura a donya Resignación?

Maria.- Tinc susto de contar-li-ho, m'obligué el marit, i armà un dos de mayo.

Vicenteta.- Don Atilano?

Maria.- Sí, senyora. Me prengué el conte, despenjà un bastó de la perxa, i, en seguida, vaig oir a don Atilano que dia: "Once duros, once bastonazos."

Des de la porta sentia jo com li cruixien els ossos a donya Resignación.

Dolorettes.- Pobra dona!... Lo que és a mi no me pegava eixe caribe.

Vicenteta.- És un home de lo més usurero i de lo més roïn que hi ha.

Dolorettes.- Devia pensar que ell també ha segut pobre...

Vicenteta.- Tenen raó els xurros quan diuen: "El que ha sido servilleta antes que mantel, no te fíes nunca de él".

Maria.- Pues eixe ha segut menos que servilleta d'horchateria.

Dolorettes.- Jo l'he vist fent de nano en la huitava del Corpus. Li ixqué la sort grossa en un dècim de a tres pessetes, i s'ha fet ric deixant dinés al mil per cent.

Vicenteta.- Serà millonari!

Dolorettes.- Ja s'ha comprat tres cases en lo carrer de Cañete... Ara està en tractes en l'Ajuntament per a comprar el camp de fútbol que hi ha en lo riu.

Maria.- Què vol fer allí?

Dolorettes.- Una planta baixa per a residència de sogres.

Maria.- I si ve riuà?

Dolorettes.- Per això, els gendres li donaran tot lo que demane per cada pensió. Té un ull per als negocis!

Maria.- Lo mal és que me digué que vindria ací a pagar-li...

Dolorettes.- Ací?

Maria.- Sí, senyora. I que no vorem els onze duros encara que ens posem ulleres.

ESCENA IV

(Toquen a la porta)

Dolorettes.- En el modo de tocar, pareix Don Atilano

Maria.- Qui li obri?

Dolorettes.- Jo li obriré!

Atilano - ¡Voto al canciller de hierro! ¿Están sordos en esta casa? ¡Voto al canciller de piedra! Ruin modista, no le pagaré esta cuenta, que sube más que mi mujer.

Dolorettes.- És clar, viu en planta baixa...

Atilano - ¡A mí no me interrumpe nadie! (*A Maria*) ¿Usted pide once duros?

Maria.- Sí, señor; es lo último.

Atilano - ¡Lo último va a ser su cabeza de usted, si no me rebaja treinta pesetas!

Maria.- No puedo rebajarle nada.

Atilano - ¿Nada?... ¿Ha dicho usted nada?... Ahora mismo van a saber en esta casa quién es don Atilano Dracon.

Maria.- ¡Por Dios, don Atilano!... Si no gano casi nada cobrándole once duros...

Atilano - ¿Once duros?... ¡Once bastonazos! ... ¡No saldré de esta casa sin prenderle fuego por los cuatro costados!

Dolorettes.- ¡El que ardix ara mateix es vosté, mal educat!

Atilano - ¿Qué dice esta mujer?... ¡Yo me la como!

Dolorettes.- ¡Vosté no es menja ni un merengue. I no se'l menja, perquè ara mateix li arranque la dentaura en dos trompaes!

Atilano - ¡Esta mujer es un veragua!

Dolorettes.- A callar!... Ja sabem en esta casa que abans que jagant ha segut vosté nano...

Atilano - Nano jo?... Jo nano?

Dolorettes.- Sí, senyor; nano i ben nano... Ja està vosté soltant els onze duros si no vol tornar a casa coixejant... La sort que tenen estos tipos per a xillar tant, és que els atres callen masa!

Atilano - Voto a...

Dolorettes.- No vote, que es trencarà els calcetíns... I com li torne a pegar a donya Resignación...

Maria.- Li ho direm al sereno del seu barrio, que és molt amic meu. I el portará al asilo...

Atilano - Bueno; rebájeme usted algo...

Dolorettes.- Ni un cèntim, Maria. I si no paga en seguida, sabrà tota València qui es vosté... No n'haurien en lo món, tan roins i tan infames, si als miserables que són com Atilano Dracon, els deixaren sense cames.

Atilano - Ahí están los once duros...

Dolorettes.- Conta-los bé, Maria. Si te'n falta algun, el decapite per la cintura!

Atilano - Ya me voy...

Dolorettes.- ¡Feliç viatge!

Maria.- Adiós, colom sense fel! Quan arribe.....no cal que escriga...

Dolorettes.- Pareixia mil-homens i li ha guanyat una dona! En este món hi han alguns valents perquè a la educació la prenen per covardia.

ESCENA V

(Entra Marieta)

Marieta.- ¡Bon dia!

Maria.- ¿Què t'ha passat?

Marieta.- Vinc a donar-li un recaó de part de mon pare, senyora mestra.

Maria.- Tu diràs...

Marieta.- Pues que ma mare comprà ahir un xiquet.

Dolorettes.- Un atre?

Marieta.- Sí, senyora.

Maria.- Quants germanets sou ara?

Marieta.- El dissabte per la vesprà erem sis, i ahir per lo matí ja erem set. Jo la major.

Dolorettes.- Què tos pares son comerciants?

Marieta.- No, senyora.

Dolorettes.- Com fan tantes compres!

Maria.- A mi ja m'estranyava que no vingueres... Mai fas faltes...

Marieta.- És que he tingut que vestir als tres més xicotets. Ara, m'ha dit mon pare que vinguera a dir-li lo del xic i que esta vesprà vindré a treballar. Ah, i que ja te vosté un criat més a qui manar.

Maria.- Moltes gràcies. Li dius a ton pare que si esta vesprà te necessita, pots quedar-te en casa.

Marieta.- No, senyora. Com mon pare no treballa, l'únic jornal que entra en ma casa és el meu.

Vicenteta.- Per què no treballa?

Marieta.- Perquè l'han despatxat de l'obra. Pero no l' han despatxat per res mal. Com s'ha acabat la faena...

Dolorettes.- S'han acabat els torrons! Pues sí que estarà divertida ta mare!

Marieta.- Anit plorava, mon pare li dia: "No plores, Marianeta; Deu provirà i me donarà faena per a mantindre-los a tots."

Vicenteta.- Pobrets meus! No patixques, Marieta... Com li posen de nom al teu germanet?

Marieta.- No ho sé. Ja tenim: Viçantino, Marianet, Amparito, Tónico i Micalet... A este li posaran el nom del padrí.

Dolorettes.- Qui es el padrí?

Marieta.- No ho sabem encara. El veí del primer ja ho és dels tres menuts, i diu que a Nadal necessita sis quinzets per a estrenar-los a tots, i que no vol ser de este perquè entones necessitaria dos pessetes.

Maria.- Si ton pare no treballa, d'a on menges?

Marieta.- Deu provirà... En la botigueta no mos fien perquè devem catorze quinzets... Hui s'ha encontrat mon pare onze aguiletes en la bolxaca dels pantalons que duia pa treballar... D'això farem la compra.

Maria.- Quanta pena hi ha en lo món! ¡M'entren ganes de plorar!

Marieta.- Adiós; mon pare m'ha dit que anara pronte.

Maria.- ¡Marieta!

Marieta.- Vol que li porte algo?

Maria.- No; vullguera que t'endugueres. Xiquetes... La pena no em deixa dir lo que totes pensem...

Dolorettes.- Que se faça! ¡Per mi no té que quedar!

Maria.- És gust de totes?

Vicenteta.- Sí.

Maria.- Ací hi han quinze duros i unes pessetes. Lo que ha de ser alegria per al cos, se torne en goig per a l'ànima. Li dirás a ta mare que açò és de les teues companyeres...

Dolorettes.- I que li ho donem per a que s'alimente i vos compre pataquetes molles.

Maria.- També li dirás que ja té padrins el xic. La padrina seré jo...

Vicenteta.- I el padrí será Jaume, ton pare! Estás contenta, Marieta?

Marieta.- Tinc ganes de plorar i estic contenta... No sé cóm dir-ho... Tinc ganes de plorar si pense que no podré agrair mai lo que han fet... I estic contenta de pensar en l'alegria que tindrà ma mare quan els xiquets li demanen pà i tinga per a donar-los... Gràcies, moltes gràcies... La Mare de Déu i dels Desamparats els tornarà tot açò... Quinze duros!... Mare meua!... Hi ha pa comprar-se una casa!

Maria.- Esteu contentes?

Vicenteta.- Sí, i se quedem ben a gust sense paella.

Maria.- La paella la pague jo dels onze duros de don Atilano

Dolorettes.- I Jaume els confits. Viva els padrins rumbosos!

TOTES.- Anem, anem. A ta mare
Donem-li prompte els dinés...
A res la ditxa compare
de consolar als demés.